

Arkkitehtuurin yksikkö

Tiedekunta Teknillinen tiedekunta	Koulutusohjelma Arkkitehtuurin koulutusohjelma
Tekijä Annika Taipale	Työn ohjaaja Özlem Özer-Kemppainen
Työn nimi Pienen julkisen rakennuksen korjaussuunnitelma: Toppilan seuratalo, Oulu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työssä perehdyn niin kulttuuri- kuin rakennushistoriallisesti merkittävään Toppilan Seurataloon sekä laadin rakennukselle korjaussuunnitelman. Työ muodostuu ryhmä- sekä yksilötyöosasta.</p> <p>Ryhmätyöosuudessa selvitimme rakennuksen historiaa, jonka perusteella myös arvotimme rakennuksen ominaispiirteitä. Laadimme myös säilyneisyyskartan rakennuksessa nykypäivänä nähtävistä rakenteista sekä historian varrella tehdyistä muutoksista.</p> <p>Yksilötyössä lähdin toteuttamaan suunnitelmaa kunnostavasta sekä entisöivästä lähtökohdasta. Tavoitteenani oli palauttaa rakennukseen sen alkuperäinen juhlavuus, kuitenkin turhan suuria sekä peruuttamattomia ratkaisuja välttämällä. Seuratalo sijainti aivan voimalaitoksen vieressä asetti suunnittelulle sekä käytölle useita haasteita. Piha-alueen käyttö on rajallista, joten suurin suunnittelutyö on kohdistunut sisätiloihin. Ympäristön tunnelma seuratalon välittömässä läheisyydessä on jo 1900-luvulta asti ollut vahvasti teollinen sekä työkeskeinen. Seuratalo sijaitsee Toppilassa mukavien yhteyksien varrella keskustasta sekä suurista asuinalueista ja kävelymatkan päässä merenrannasta.</p> <p>Alun perin työväelle rakennettu seurahuone edustaa sosiaalisen yhteisön tärkeyttä ihmisten elämässä. Lähes sadassa vuodessa yhteisön merkitys ei lainkaan ole vähentynyt. Työelämän yhteisöllisyyden sekä työhyvinvoinnin kehittämiseksi Oulun alueella laadin Seuratalon tiloihin suunnitelman coworking-tiloista. Sosiaalisena toimintana coworking on uudenlainen ympäristö, jossa yksityisyrittäjät sekä muut yksin työskentelevät voivat löytää työhyvinvointia edistävän yhteisöllisen työympäristön. Toiminto ja tilat tukevat hyvin toisiaan ja mahdollistavat rakennuksen säilymiselle ja ylläpidolle välttämättömän toiminnan. Rakennuksen historia tuo nykypäivän kiireiseen työelämään historian havinaa sekä funktionalismin henkeä.</p>	
Muita tietoja	

Pienen julkisen rakennuksen korjaussuunnittelu

TOPPILAN SEURATALO, OULU

ANNIKA TAIPALE, KANDIDAATINTYÖ

Työssä perehdyn niin kulttuuri- kuin rakennushistoriallisesti merkittävään Toppilan Seurataloon sekä laadin rakennukselle korjaussuunnitelman. Työ muodostuu ryhmä- sekä yksilötyöosasta.

TOPPILAN SEURATALO, OULU

OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

1/15

HISTORIAA

Vielä 1930-luvun alussa nykyisen Koskelantien, Tervahovintien ja Kauppa-seurantien välimaastoa peittivät niityt.¹ Pian 30-luvun alussa englantilaiset paperitehtailijat William H., Oscar ja Cuthbert Dixon² halusivat löytää edullisesti kuusipuuta ja päätyivät perustamaan Ouluun merenrannalle sulfiittiselluloosatehtaan Peter Dixon & Son Limitedin hanketta varten perustettiin Osakeyhtiö Toppila vuonna 1927.³ Yhtiön rakennushankkeita suunnitteli ja johti insinööri K.J. Mattas (1928--). Itse tehdasalueen suunnittelusta vastasi pääosin Alvar Aalto.⁴ Suurin osa tehdasrakennuksista Toppilan alueelle rakennettiin vuosina 1930-1931⁵

Vuosina 1927-1974 Toppila oy työllisti alueella paljon työntekijöitä, parhaimmillaan samanaikaisesti yli 450 henkilöä.⁶ Tehtaan työntekijöitä ja heidän perheitään varten alueelle päätettiin rakentaa seuratalo vuonna

Pääsisäänkäynti. Kuva Hanna Turtinen.

1938.⁷ Seuratalo mahdollisti ja toi alueelle vilkkaan työväen seuralämmän. 1900-luvun alusta seuratalot ovat olleet kehittämässä suomalaisen kansalaisyhteistön kulttuuria; näytelmiä, elokuvia, musiikkia, urheilua ja yhteiskunnallista keskustelua.⁸ Seuratalon suunnittelijaksi valikoitui suomalainen arkkitehti Gustaf Strandberg (1898-1953). Yhteisölle tärkeän viihde- sekä seuralämmän lisäksi uuteen seurataloon sijoittui myös Toppila Oy:n konttori.

Funkistyyllisessä seuratalossa oli ensimmäisessä kerroksessa eteistilat, klubihuone, biljardihuone, keittiö, pukuhuoneet. Toisessa kerroksessa 208-paikkainen juhlasali lämpiöineen, parvekkeineen ja näyttämöineen. Kolmannessa kerroksessa oli juhlasaliin kuuluvan parven lisäksi klubihuone.⁹ Rakennus on verhoiltu punatiilellä ja sen julkisivuja hallitsevat funktionalismille tyypilliset yksityiskohdat.

Sotavuosina (1940-42, 1944-45) yhteydet Englantiin katkesivat, jolloin tehtaan toiminta lakkasi.¹⁰ Kesällä 1943 suomalainen sotilasjohto tarvitsi rakennuksen käyttöönsä, luovuttaaksensa rakennuksen saksalaisille sotilassairaalaksi. Suomen armeija hallitsi rakennuksia saksalaisten lähdettyä syksyllä 1944. Vuonna 1964 Seurataloon tehtiin muutoksia, jolloin rakennukseen tehtiin koulutiloja.¹¹

Rakennus toimi koulutiloina vuoteen 1966 asti¹². 1970-luvulla rakennus toimi harrastus- ja kerhotiloina, pois lukien alakerran, jonka tiloihin sijoittui päiväkotitoiminta. Tällöin (1970-1971) rakennuksessa suoritettiin myös saneeraustöitä, joiden yhteydessä länsisivulle lisättiin kierreporraspoistumistieksi.¹³ Kesäkuussa 1973 Dixonit myivät koko Toppila Oy:n osakekannan Kajaani Oy:lle, jonka toiminta jatkui 1985 vuoteen saakka.¹⁴ Oulun kaupunki osti tehdasalueen syksyllä 1987, jolloin kaupunginvaltuusto hyväksyi Koskelan tavoitesuunnitelman, jossa tehdasalue varattiin noin 2000 asukkaan asuntoalueeksi.¹⁵ Rakennus peruskorjattiin jälleen vuonna 2002, jolloin sisätiloista muutettiin sopivat sen nykyiseen käyttötarkoitukseen urheilutalona.¹⁶

Takaoven aulaa. Kuva Emmi Santamäki.

Lähteet

¹ Niskala 2011, s. 21

² Täydentäviä yhtiötietoja, Osakeyhtiö Toppila, Pörssitieto, [online] viitattu 12.2.2020

³ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84

⁴ Rakennus, Oulun kiipeilykeskus, [online] viitattu 12.2.2020

⁵ Riitahuhta, 2010, s. 10).

⁶ Lavanko 1995, s. 4

⁷ Niskala 2011, s. 21

⁸ Seuratalo.fi, [online] viitattu 12.2.2020

⁹ Niskala 2011, s. 21-22

¹⁰ Niskala 1999, s. 40)

¹¹ Niskala 2011, s. 21-22

¹² Salminen, 2005. [verkkodokumentti][viitattu 30.1.2020]

¹³ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84

¹⁴ Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, museovirasto, 2009 [online] viitattu 12.2.2020

¹⁵ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84

¹⁶ Arkkitehtitoimisto ARK-Byroo 2004, s. 84-86

Näkymä Kauppaseurantieltä. Kuva Annika Taipale.

LÄHTEET

Länsi-Toppilan rakennussuojeluselvitys 29.10.2004. Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo.

Niskala, Kaarina. Toppilan maankäytön historia. Oulun kaupunki 1999.

Niskala, Kaarina. Ranta-toppilan maankäytön historiaselvitys. Oulun kaupunki, 2011.

Riitahuhta, Heikki. Kulttuurisiilo Käyttötarkoituksen muutos ja kulttuuriekologinen korjaussuunnitelma. Diplomityö, Oulun yliopisto, 21.5.2010

Lavanko, Juhani, Koskelan seurakuntokodin elämää 1949-1995, 1995

SÄHKÖISET LÄHTEET

Salminen, J. Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli. Yksityiskoulujen liitto. 2005. [online] [viitattu 30.1.2020] Saatavilla www.muodossa: <URL:http://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/toppilan.htm>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuri ympäristöt, museovirasto, 2009 [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2080

Täydentäviä yhtiötietoja, Osakeyhtiö Toppila, Pörssitieto, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.porssitieto.fi/osake/lisaa/toppila.shtml

Rakennus, Oulun kiipeilykeskus, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.oulunkiipeilykeskus.com/rakennus/

Mikä on seuratalo?, seuratalo.fi, [online] viitattu 12.2.2020 Saatavilla www.muodossa: https://www.seurantalot.fi/mika-on-seuratalo/historiaa-ja-arkkitehtuuria

Pääportaikko. Kuva Emmi Santamäki.

RAKENNUKSEN ARVOT

Toppilan seurataloa koskee voimassa oleva suojelumerkintä sr-20 ja se edellyttää, että rakennus on korjaus- ja muutostöiden yhteydessä korjattava kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot säilyttäen. Suojelumerkintä tulee säilyttää.

Tehdasalue on osa tärkeää Toppilansalmen suistoaluetta, joka on ollut merkittävässä roolissa Oulun kaupan ja merenkulun historiaa ja kaupungin kehitystä. Seuratalo oli sotasairaala vuosina 1943-1944.

Toppilan seuratalon syntyyn vaikutti Toppila Oy:n tehdasalueen perustaminen. Seuratalo mahdollisti ja toi alueelle vilkkaan työväen seuraelämän. 1900-luvun alusta seuratalot ovat olleet kehittämässä suomalaisen kansalaisyhteistön kulttuuria; näytelmiä, elokuvia, musiikkia, urheilua ja yhteiskunnallista keskustelua. Alunperin Toppilan seuratalostakin löytyi seurataloille tyypillisiä piirteitä kuten iso juhlasali, jonka toisessa päässä oli näyttämö sekä suuri piha-alue yhteisten tapahtumien järjestämiseen ja urheiluun. Tilahierarkia on antaa arkkitehtuurille merkittäviä piirteitä, esimerkkinä salin suuret ikkunat. Tilajakoa tulisi pyrkiä säilyttämään ja jopa ennallistamaan parven ja sisääntuloaulan suhteen. IV-konehuone parvella muuttaa eniten salin luonnetta ja on harkittavissa järjestää toisin ja tutkia tekniikalle vähemmän näkyvästi hallitsevaa toteutustapaa.

Alkuperäisen käyttötarkoituksen jälkeen seuratalo oli sotasairaalan lisäksi päiväkotina, kouluna ja nykyään liikuntaharjoitus tilana joka on sisätiloissa nähtävillä voimakkaimmin. Tulevan käyttötarkoituksen mukaan aikaisempia muutosvaihtoehtoja voi purkaa tai harkita säilytettäviä yksityiskohtia.

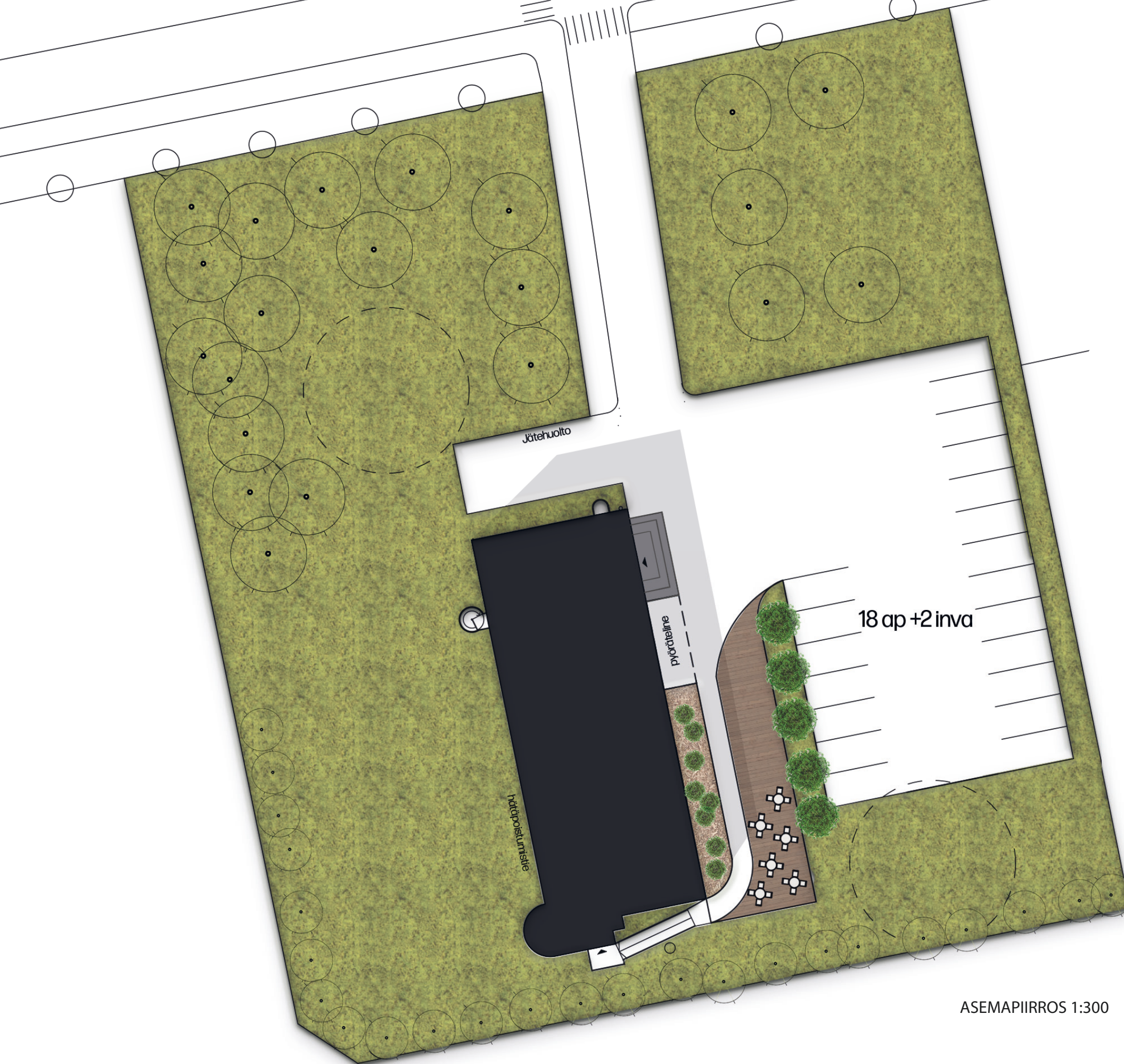
Seuratalossa on esillä arkkitehti Gustaf Strandbergille tyypillisiä funktionalistisia piirteitä. Toppilan seuratalo edustaa vahvasti funktionalismia noppamaisella massoitteella, tiukalla ja selkeällä aukotuksella, sekä käytännönlähtöisillä ja viimeistellyillä detaljeilla. Alkuperäisenä säilyneet detaljit kuten käsijohteet, portaikko, sisäänkäynti, valaisinsyvennyksiä ja väliviovia tulisi säilyttää. Seuratalo on rakennettu kaupunkiseuratalolle tyypillisesti tiilestä, mutta funktionalismille epätavanomaisesti ulkopinta on jätetty rappaamatta.

Rakennus on säilyttänyt pääosin alkuperäisen rakenteen ja ulkomuodon. Etenkin sisätiloissa on havaittavissa ajan kerrostumaa. Tiloja on muokattu vastaamaan kutakin käyttötarkoitusta ilman alkuperäisten rakenteiden suurempaa vahingoittamista. Nähtävillä on myös alkuperäisiä materiaaleja kuten salin parketti ja mosaiikkibetoniporaat, joita tulisi säilyttää tai korjata alkuperäistä mahdollisimman paljon kunnioittaen.

Rakennuksen ulkopuolen muutokset ovat ajan myötä muuttuneiden rakennusmääräyksien mukaisia lisäyksiä, poistumistie ja inva-luiska. Julkisivu tulisi säilyttää jatkossakin nykyisenlaisena ilman merkittäviä muutoksia yleisilmeeseen tai muotoon.

Ympäristö on muuttunut merkittävimmin tehdasalueen laajennettua. Jäljellä oleva koivukuja tulisi säilyttää ja tutkia tapoja yhteisöllisyyden vahvistamiseen myös piha-alueiden käyttötarkoituksen suhteen.

Suunnittelutyön lähtökohdat

Lähdin toteuttamaan suunnitelmaa kunnostavasta sekä entisöivästä lähtökohdasta. Tavoitteenani oli palauttaa rakennukseen sen alkuperäinen juhlavuus, kuitenkin turhan suuria sekä peruuttamattomia ratkaisuja välttämällä. Suurina muutoksina rakennukseen on esitetty IV-konehuoneen purkaminen parvelta, hissien asennus sisääntulorampin yhteyteen rakennuksen eteläpäätyyn sekä kellarin laajentaminen. Seuratalo sijainti aivan voimalaitoksen vieressä asettaa suunnittelulle sekä käytölle useita haasteita. Piha-alueen käyttö on rajallista, joten suurin suunnittelutyö on kohdistunut sisätiloihin. Ympäristön tunnelma seuratalon välittömässä läheisyydessä on jo 1900 luvulta asti ollut vahvasti teollinen sekä työkeskeinen. Seuratalo sijaitsee toppilassa mukavien yhteyksien varrella keskustasta sekä suurista asuinalueista ja kävelymatkan päässä merenrannasta.

Coworking Seuratalo

Alun perin työvälle rakennettu seurahuone edustaa sosiaalisen yhteisön tärkeyttä ihmisten elämässä. Lähes sadassa vuodessa yhteisön merkitys ei lainkaan ole vähentynyt. Sosiaalisena toimintana coworking tilat ovat uudenlainen ympäristö, jossa yksityisyrittäjät sekä muut yksin työskentelevät voivat löytää työhyvinvointia edistävän yhteisöllisen työympäristön. Toiminto ja tilat tukevat hyvin toisiaan ja mahdollistavat rakennuksen säilymiselle ja ylläpidolle välttämättömän toiminnan. Rakennuksen historia tuo nykypäivän kiireiseen työelämään historian havinaa sekä funktionalismin henkeä.

ASEMAPIIRROS 1:300

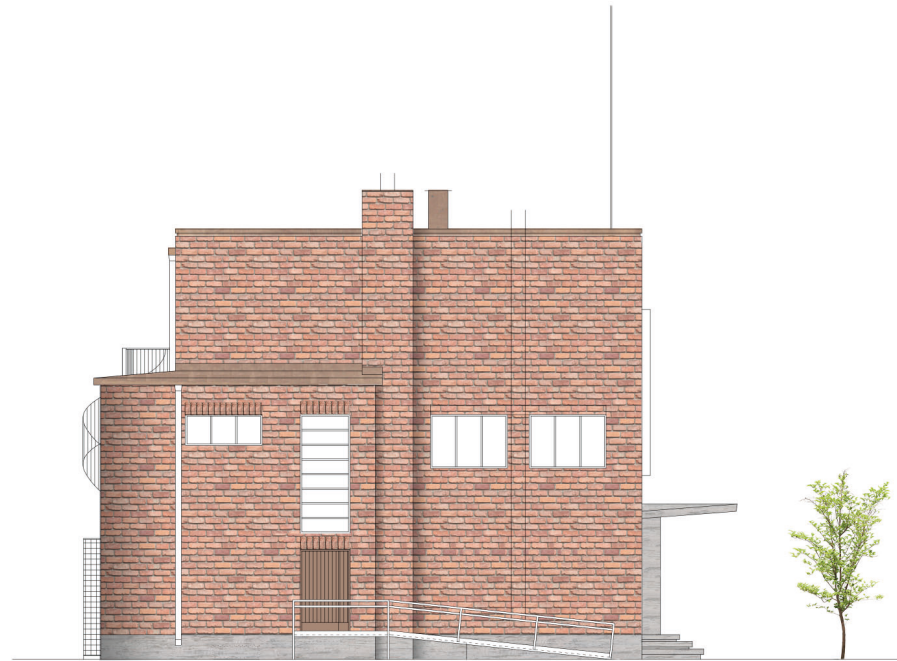

TOPPILAN SEURATALO, OULU

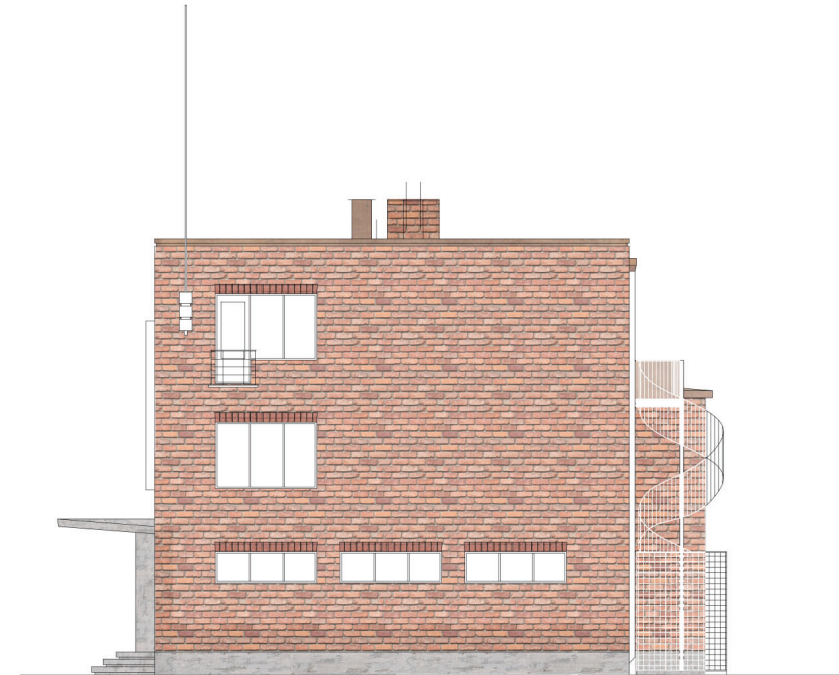
OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

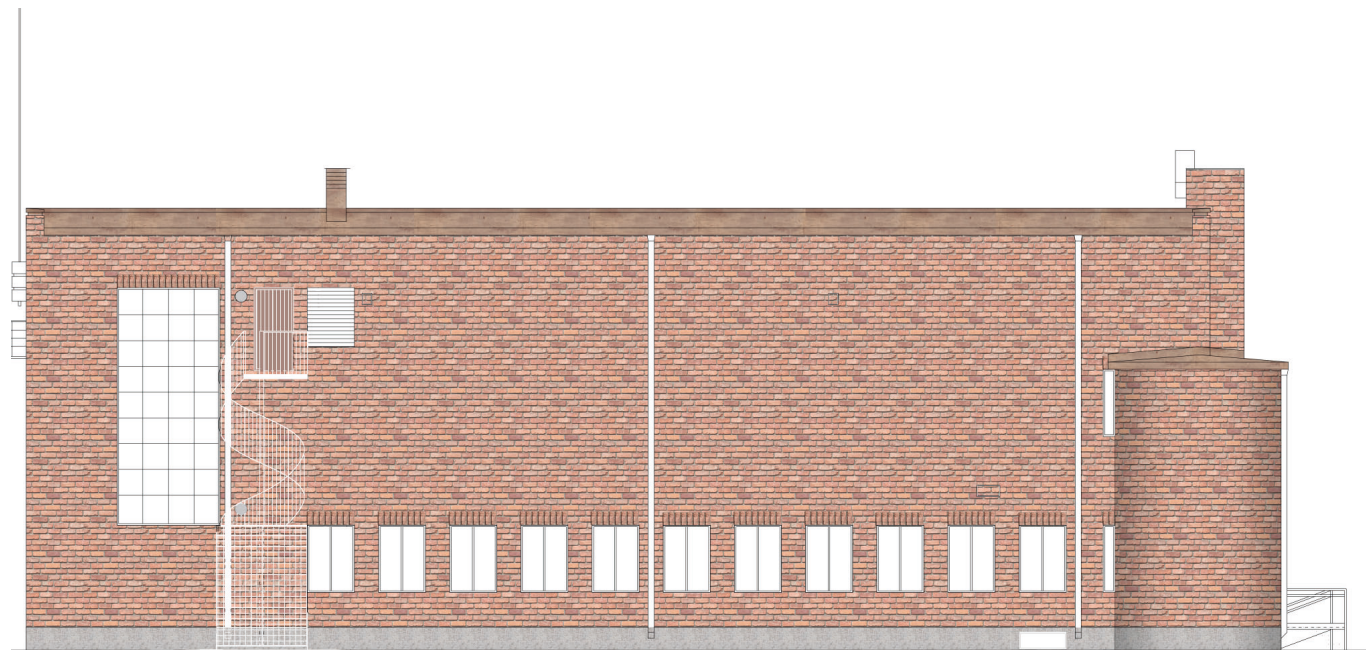
7/15

JULKISIVU ETELÄÄN 1:200

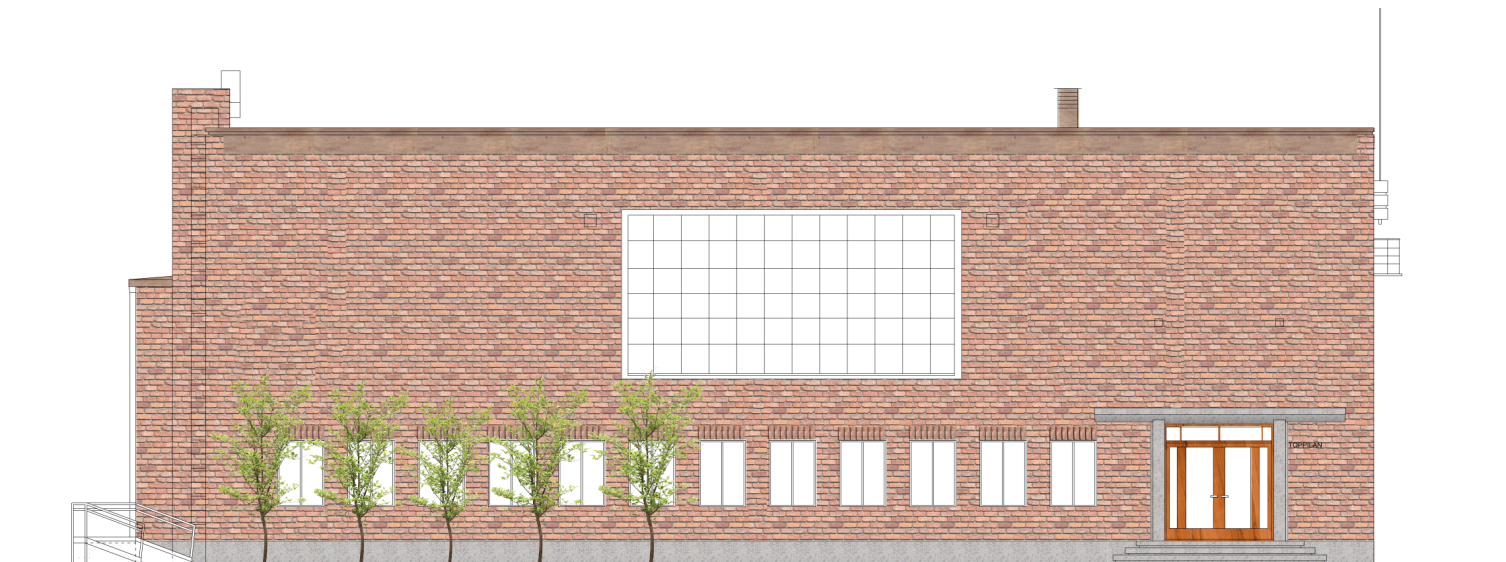
JULKISIVU POHJOISEEN 1:200

valkoiseksi maalattu

Hätäpoistumisreitti,
Lasi
Valkoiseksi maalattu mänty

JULKISIVU LÄNTEEN 1:200

valkoiseksi maalattu

JULKISIVU ITÄÄN 1:200

TOPPILAN SEURATALO, OULU

OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

8/15

Visualisointi ravintolasta

TOPPILAN SEURATALO, OULU

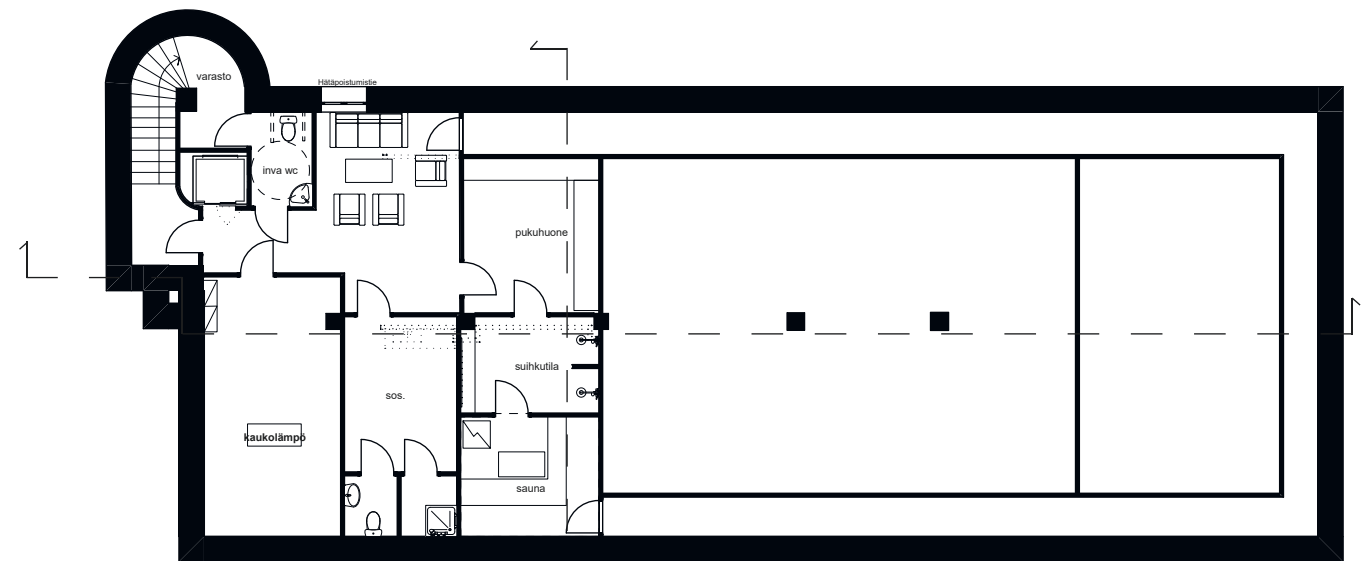
OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

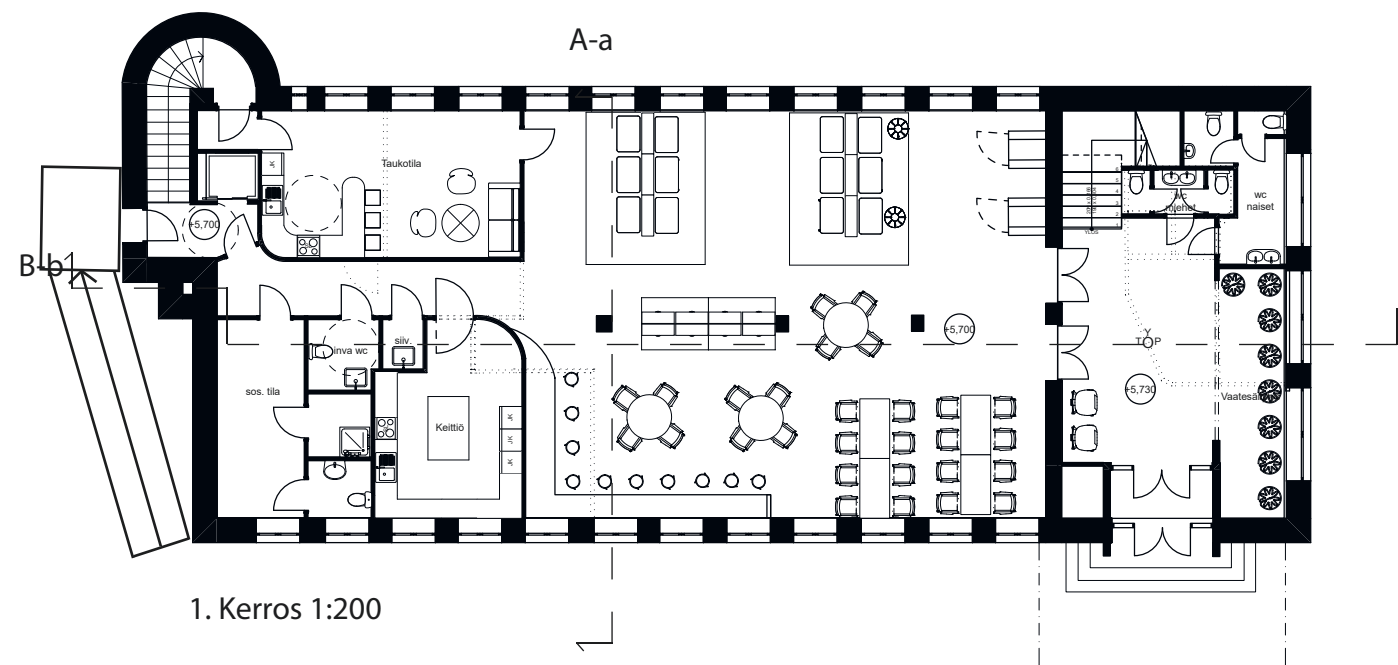
9/15

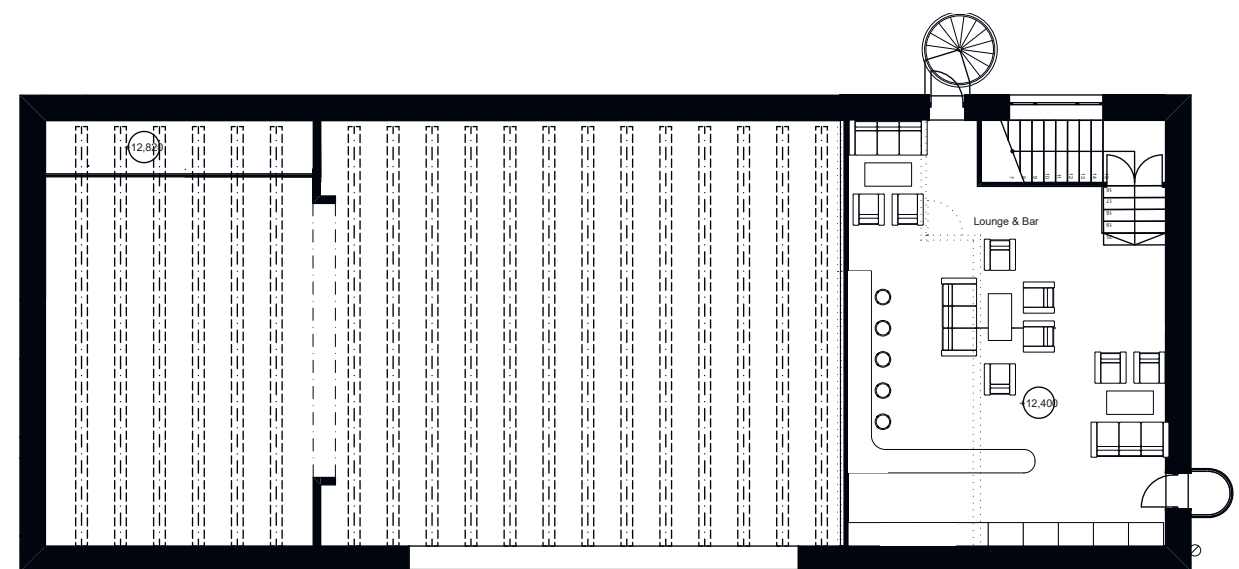
Visualisointi aula

Kellari 1:200

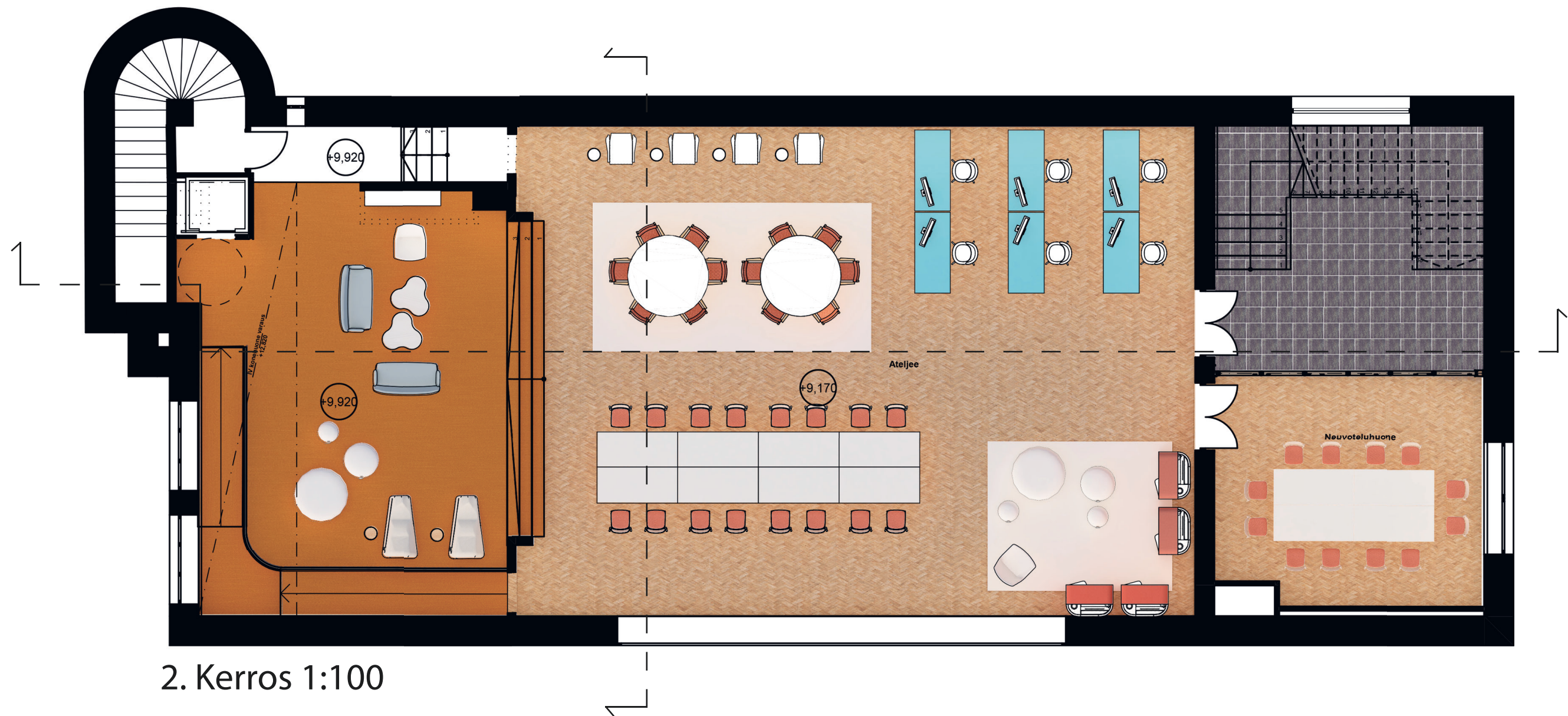

1. Kerros 1:200

Parvi 1:200

Artek

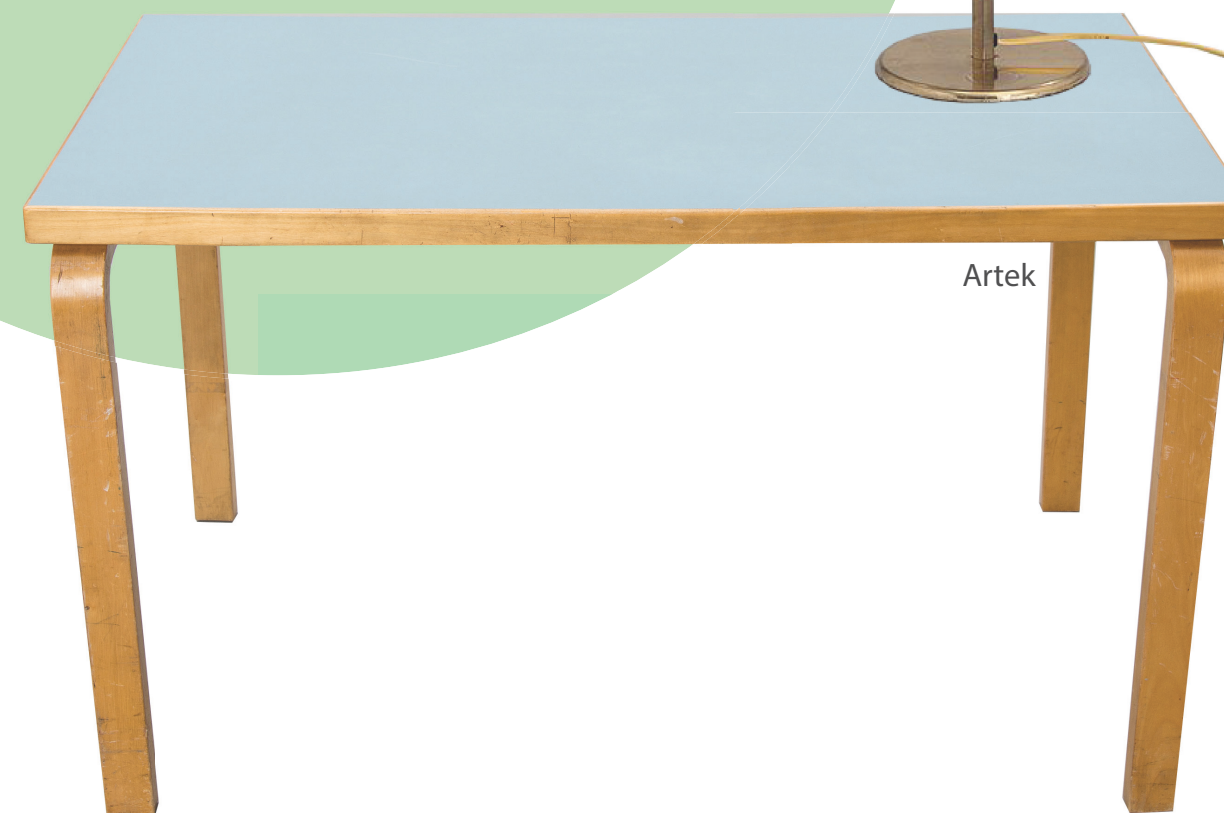
Sisustus ja arkkitehtuuri

Sisääntulokerroksessa pyrin entisöimään sisääntuloaulan mahdollisimman hyvin lähelle alkuperäistä tilannetta. Uuden ravintolan tilat tahdoin säilyttää avoimina sekä valoisina. Avarsin tilaa entisestään jja pyrin luomaan selkeämmän yhteyden inva-sisäänkäynniltä rakennuksen toiminnallisiin osiin. Sisäänkäyntikerrokseen sijoittuvat pääosin ravintola- sekä taukotilat yhdistettynä vapaamuotoisempiin työskentelytiloihin.

2. kerroksen saliin pyrin tuomaan intoa sekä inspiraatiota sisustusvalinnoillani sekä säilyttämään rakennukselle tyypillistä tunnelmaa hyödyntäen ikivihreitä Artekin huonekaluja sekä muutamia 30-40-luvun suomalaisen muotoilun helmiä. Lavan palauttaminen paikalleen entisöi tilaa sen alkuperäiseen loistoon sekä palvelee tilaa tilanjakajana ja mahdollistaa erilaisia pitching- sekä esitelmätapahtumia. Parvelle pyrin luomaan rauhoittavan sekä eteerisen kutsuvan tunnelman funkkikselle uskollisena mutta pienellä pilkkeellä silmäkulmassa. Kellarikerrokseen sijoittuvat käyttäjäkunnan käytössä olevat saunatilat sekä työntekijöiden sosiaalitilat.

Paavo Tynell

Artek

Visualisointi ateljeesta

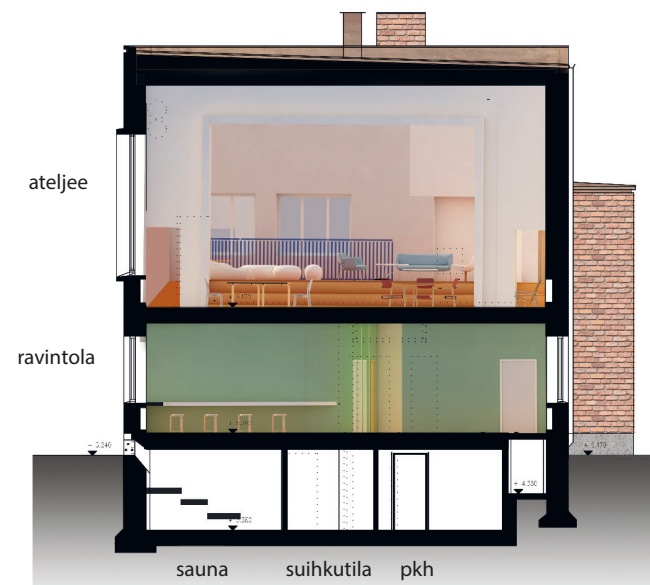

TOPPILAN SEURATALO, OULU

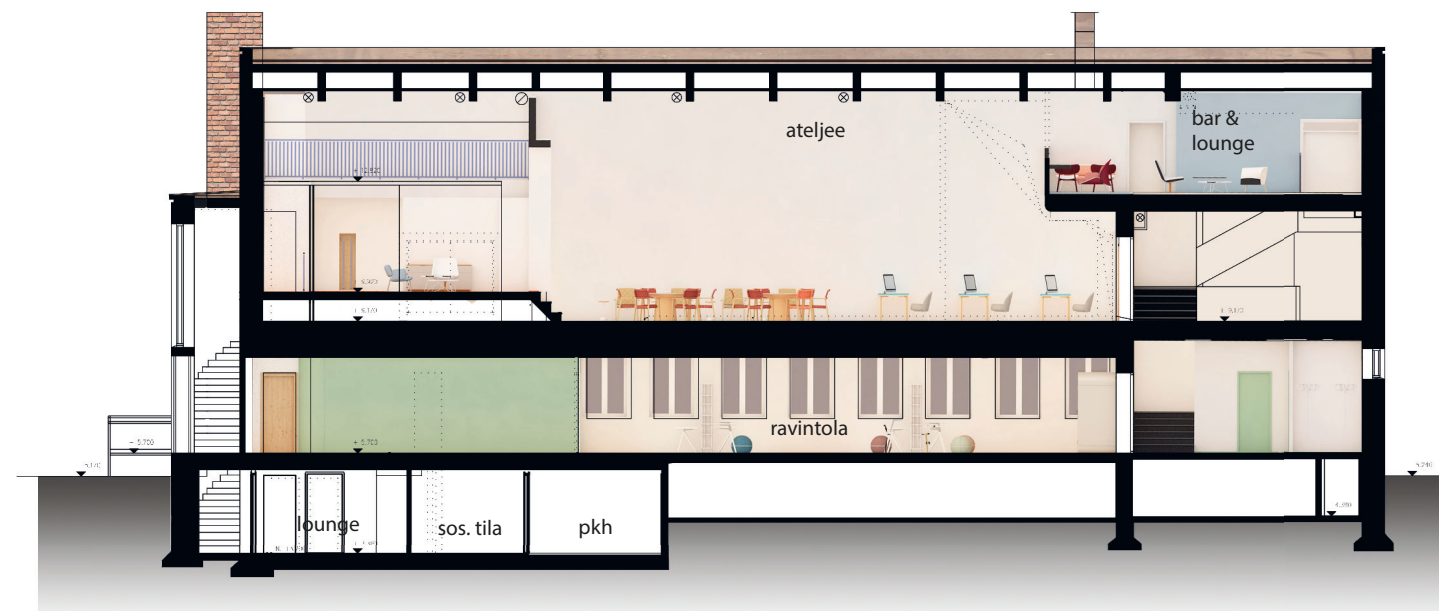
OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

13/15

Leikkaus A-a 1:200

Leikkaus B-b 1:200

Visualisointi parven bar & lounge

TOPPILAN SEURATALO, OULU

OULUN YLIOPISTO | ARKKITEHTUURIN YKSIKKÖ | ARKKITEHTUURIN HISTORIA JA KORJAUSUUNNITTELU | AH3 | PIENEN JULKISEN RAKENNUKSEN KORJAUSUUNNITTELU | 2020

Kandidaatintyö Annika Taipale K17 13.5.2020

15/15